

EUROPOS SĄJUNGOS
VYRIAUSIASIS ĮGALIOJINIS
UŽSIENIO REIKALAMS IR
SAUGUMO POLITIKAI

Briuselis, 2014 06 27
JOIN(2014) 21 final/2

CORRIGENDUM

This document corrects document JOIN(2014) 21 final of 19.5.2014.

Concerns all language versions.

Addition of text on page 2.

BENDRAS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI

**ES strategijos dėl visuomenės saugumo Centrinėje Amerikoje ir Karibų regione
elementai**

BENDRAS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI

ES strategijos dėl visuomenės saugumo Centrinėje Amerikoje ir Karibų regione elementai

I. Visuomenės saugumas – bendras rūpestis

Europos Sąjungą su Lotynų Amerika ir Karibų regionu sieja plačios aprėpties strateginė partnerystė, kuri buvo atnaujinta ir sustiprinta per ES ir Lotynų Amerikos ir Karibų valstybių bendrijos (CELAC) paskutinį aukščiausiojo lygio susitikimą, kuris 2013 m. sausio mėn. buvo surengtas Čilės Santjage (Santiago de Chile). Du regionai palaiko precedento neturinčio masto ir svarbos politinius, ekonominius ir socialinius ryšius. Jie glaudžiai bendradarbiauja ir palaiko visapusišką politinį dialogą visais lygmenimis – regioniniu, subregioniniu (Centrinė Amerika, Karibų regionas, Andų bendrija ir MERCOSUR) ir dvišaliu. ES taip pat yra svarbi partnerė, prisidedanti prie Lotynų Amerikos ir Karibų regiono vystymosi, itin daug dėmesio skirdama socialinei sanglaudai, ekonomikos plėtrai, aplinkos klausimams ir klimato kaitai bei saugumui.

Lotynų Amerikoje visuomenės saugumas kelia didelį susirūpinimą. Anot vyriausybių, pilietinės visuomenės organizacijų ir viešosios nuomonės, tai yra vienas didžiausių trukdžių regiono vystymuisi ateityje. 2013–2014 m. Jungtinių Tautų vystymo programos (JTVP) ataskaitoje dėl žmogaus socialinės raidos Lotynų Amerikoje pabrėžiama, kad šiuo metu regionas yra sustiprėjęs ekonomiškai, jame mažiau skurdo ir esama daugiau tvirtesnės demokratijos šalių, tačiau jo trūkumas – nusikalstamumas ir saugumo stoka. Kaip nurodyta 2014 m. sausio 29 d. Havanoje vykusio CELAC aukščiausiojo lygio susitikimo deklaracijos 66 straipsnyje: „... nusikalstamumas ir smurtas trukdo visapusiškam Lotynų Amerikos ir Karibų regiono šalių vystymuisi, ir mes pabrėžiame, kad būtina regiono lygmeniu pasiekti konsensusą dėl visuomenės saugos vizijos, į kurią įtrauktas žmogaus socialinės raidos aspektas ...“. Čilės Santjage vykusiame ES ir CELAC aukščiausiojo lygio susitikime abi pusės pavedė vyresniesiems pareigūnams užduotį – išnagrinėti, kokių esama galimybių įtraukti visuomenės saugumo aspektą į jų bendrą dviejų regionų veiksmų planą.

Centrinėje Amerikoje ir Karibų regiono šalyse ypač opi ir skubiai sprendina problema yra plačiai paplitęs nusikalstamumas, dažni mirtimi pasibaigiančio smurto atvejai ir sumažėjęs bendras visuomenės saugumo lygis. Daugelis šiuos du kaimyninius subregionus sudarančių šalių yra itin pažeidžiamos dėl jų dydžio ir geografinės padėties. Jų saugumo ir teisingumo

sektorių pajėgumai yra riboti, ir šie sektoriai patiria galingų tarpvalstybinių nusikalstamų grupuočių poveikį. Dėl to nebaudžiamumo mastai yra bauginantys ir visuomenės saugumui kyla vis didesnė grėsmė. Nusikalstamumo įtaka juntama ne tik šiose šalyse – ji pasiekia arba gali pasiekti ir Europą. Tiek Karibų regiono, tiek Centrinės Amerikos valstybės patvirtino regionines saugumo strategijas, kurios sudaro pagrindą regioniniam bendradarbiavimui ir kuriomis prašoma tarptautinės paramos.

ES negali likti abejinga susidariusiai padėčiai. Daugelį metų ES buvo svarbi regiono šalių partnerė vykdant bendradarbiavimo programas, skirtas nusikalstamumo prevencijai ir teisingumui regiono šalyse. Pačios ES valstybės narės taip pat dažnai vykdė papildomą veiklą ir projektus. Tačiau, atsižvelgiant į pavojaus mastą ir jo svarbą ES ir Centrinės Amerikos bei Karibų regiono vystymosi partnerystei, būtina iš naujo pradėti bendrai svarstyti visuomenės saugumo regione klausimą. Šio komunikato tikslas – suteikti pagrindą nuosekliai ir suderintai ES strategijai dėl visuomenės saugumo Centrinėje Amerikoje ir Karibų regione, ypatingą dėmesį skiriant žmogaus teisių apsaugai ir reformų skatinimui.

ES strategija siekiama:

1. kartu su regionu parengti bendrą visuomenės saugumo darbotvarkę ir ją įtraukti į bendrą politinę ir vystymosi partnerystę;
2. didinti vyriausybių gebėjimą spręsti nesaugumo klausimą puoselėjant žmogaus teises ir skatinant prevencinę politiką;
3. skatinti regioninį ir tarptautinį bendradarbiavimą, kad būtų atsižvelgta į tarptautinio masto grėsmes visuomenės saugumui.

II. Centrinė Amerika ir Karibų regionas – itin skubus iššūkis

Centrinėje Amerikoje ir Karibų regione susikerta svarbūs pasaulio prekybos keliai ir strateginiai interesai. Taip gali būti sudaryta galimybė skatinti regiono vystymąsi, ypač plėtojant prekybą ir pritraukiant investicijas. Tačiau regione susiklosčiusi nesaugi padėtis turi neigiamos įtakos ekonominei plėtrai ir valdymui, dėl jos mažėja galimybių įgyti išsilavinimą, gauti sveikatos ir kitų paslaugų. Be to, dėl jos silpnėja demokratija, žmogaus teisių apsauga ir teisinė valstybė, o tai yra svarbiausi ES propaguojami aspektai.

Regiono trūkumai dar labiau paaštrėja dėl nuo seno silpnos ekonominės struktūros (pvz., skurdo, ekonominės nelygybės ir nedarbo) ir nuo to labiausiai nukenčia vietiniai ir Afrikos kilmės gyventojai. Trūkumus paaštrina ir socialiniai ar kultūriniai veiksniai – trūkinėja šeimyniniai ir bendruomeniniai ryšiai, daugėja piktnaudžiavimo alkoholiu ir narkotikais atvejų ir plinta su lytimi susijęs smurtas. Vystymosi pažangą stabdo ir gaivalinės nelaimės.

Vienos kitų poveikį stiprina tokios problemos kaip valdymo sunkumai, organizuotas nusikalstamumas ir menkos ekonominės galimybės. Kyla grėsmė, kad dėl to padėtis blogės – Centrinėje Amerikoje ir Karibų regione ilgą laiką gali daugėti smurto ir išlikti žemas išsivystymo lygis. Šio regiono piliečiai negalėtų pasinaudoti likusios Lotynų Amerikos šalių ekonomikos augimu ir vis labiau įsigalėtų tarptautinis organizuotas nusikalstamumas.

Toliau nurodoma keletas pasekmių.

Regiono valstybėms vis sunkiau užtikrinti atsakomybę už visuomenės saugumą.

Svarbiausi požymiai:

- menkų pajėgumų atlikti tyrimus ir vykdyti baudžiamąjį persekiojimą lemiamas didelio masto nebaudžiamumas, susijęs su saugumo ir teisingumo sistemose išplitusia korupcija¹;
- perpildytos ir neveiksmingos kalėjimų sistemos, kurios toli gražu neatlieka reintegracijos ir rehabilitacijos funkcijos, o veikiau kelia rimtą susirūpinimą dėl žmogaus teisių²;
- žemas bendras mokesčių surinkimo lygis (mažiau nei 18 % BVP), todėl trūksta finansinių pajėgumų, kad būtų vykdomi valstybiniai įsipareigojimai, susiję su viešųjų paslaugų teikimu ir saugumu. Tai aiškiai parodo tokie faktai: visame regione privačių apsaugos darbuotojų skaičius viršija policijos pareigūnų skaičių (pvz., Gvatemaloje vienam policijos pareigūnui tenka apie 6 tokius apsaugos darbuotojus, Hondūre – apie 4,9, palyginti su vidutine 34 Europos šalių verte (~0,8) ³; toliau didėja nelygybė, susijusi su galimybe užsitikrinti saugumą;
- sunkumai vykdant teritorijų kontrolę ir sienų valdymą, prie jų dar prisideda keletas mažo masto teritorinių ginčų, kurių regiono valstybės dar nėra išsprendusios ir dėl kurių šiame regione susidaro palankios sąlygos prekybai žmonėmis ir neteisėtai prekybai prekėmis⁴.

Nerimą keliantys nesaugumo rodikliai

Visuomenės nesaugumą apibūdinantys rodikliai rodo, kokį didelį poveikį nusikalstamos grupuotės daro pažeidžiamiausioms valstybėms. Centrinėje Amerikoje šie rodikliai yra itin aukšti, o Karibų regione jie gerokai viršija pasaulio vidurkį. Žmogžudysčių skaičius yra

¹ UNDP, Regional Development Report for Latin America 2013–14: Citizen security with a human face, 'Impunidad' (p. 36).

² Ibid., 'Las cárceles' (p. 122).

³ Duomenys apie Gvatemalą/Hondūrą: ibid. (p. 150); 34 Europos šalys: *Confederation of European Security Services (CoESS), Private Security Services in Europe, Facts & Figures*, 2011 (p. 143).

⁴ Association of European Border Regions (AEBR), *Cross-border Cooperation in Latin America: Final Report*, 2010, 'Obstacles Identified' (p. 48).

didžiausias pasaulyje, o daugelyje šalių jis gerokai viršija „epideminį“ lygį, siekiantį 10 žmogžudysčių 100 000 gyventojų. Toks didelis žmogžudysčių skaičius taip pat yra susijęs su nepriimtina dideliu kitų nusikaltimų skaičiumi, turinčiu didelės įtakos piliečių gyvenimo kokybei. Naujausioje Jungtinių Tautų vystymo programos (JTVP) 2013–2014 m. ataskaitoje nurodytos išlaidos, susijusios su nesaugumo poveikiu ekonominiam ir socialiniam vystymuisi⁵.

Daugelis smurtinių nusikaltimų gali būti susieti su organizuotomis nusikalstamomis grupuotėmis, kurios konkuruoja dėl pelningų neteisėtos prekybos narkotikais kelių ir teritorinės kontrolės. Remiantis Amerikos valstybių organizacijos (AVO) šaltiniais⁶, 80 % į JAV patenkančių konfiskuotų neteisėtų narkotikų būna atgabenti per Centrinę Ameriką ir Meksiką. Karibų salos yra svarbiausia tranzito zona – per jas narkotikai gabenami iš Pietų Amerikos į Europą, JAV ir Kanadą. 2009 m. regione buvo konfiskuota daugiau nei septynios tonos kokaino hidrochlorido⁷.

Organizuotam nusikalstamumui priskiriamos ir jį palaiko įvairios kitos veiklos rūšys, kaip antai prekyba žmonėmis, neteisėta prekyba ginklais, turto prievartavimas ir didelio masto pinigų plovimas. Vis labiau plinta piktnaudžiavimas narkotikais, neteisėta vietos prekyba ir susiję nusikaltimai, taip pat pinigų plovimas, žmonių grobimas ir žmogžudystės. Plačiai paplitę išpuoliai prieš nuosavybę ir paprasti nusikaltimai.

Didžiausias pavojus kyla pažeidžiamoms grupėms (pvz., moterims ir jaunimui). Jaunuoliai yra lengvai įtraukiami į nusikalstamą veiklą ir dažniausiai jie tampa smurto aukomis. Lotynų Amerikoje ir Karibų regione nužudytų moterų skaičius sudaro 1/5 visų nužudytų asmenų, palyginti su pasauliniu vidurkiu – 1/11⁸.

Tokiomis aplinkybėmis piliečiai pradeda nepasitikėti vyriausybių gebėjimu teikti pagrindines viešąsias paslaugas ir nebesitiki, kad vyriausybės užtikrins saugumą. Kai kuriais atvejais organizuotos nusikalstamos grupuotės kontroliuoja ištikus regionus ir vietos bendruomenes.

Specialios iniciatyvos, pvz., tarpininkavimas tarp nusikaltėlių pasauliui priklausančių asmenų, gali laikinai sumažinti smurtą. Vienas pavyzdys – gaujų paliaubos Salvadore, čia žmogžudysčių skaičius nuo 2012 m. kovo mėn. sumažėjo 50 %. Tačiau susiję asmenys sutinka, kad norint ilgalaikių sprendimų šias pastangas turėtų politiškai remti vyriausybė ir reikėtų imtis nuolatinių didelio masto veiksmų, kad būtų sprendžiamas pagrindinių smurto priežasčių klausimas.

⁵ Nuoroda į JTVP *Regional Development Report for Latin America 2013–14: Citizen security with a human face*: „daug žmonių nurodė, kad jie nebeina į miestą apsipirkti arba leisti laisvalaikio“.

⁶ OAS, *Report on the Drug Problem in the Americas*, 2013.

⁷ OAS, *Report on Citizen Security in the Americas*, 2012, p. 91. Konfiskavimo atvejai yra susiję su Bahamomis, Dominikos Respublika, Sent Vinsentu ir Grenadinais, Jamaika ir Trinidadu ir Tobagu.

⁸ OAS, *La Seguridad Publica en las Américas*, 2008.

Pilietinė visuomenė pradėjo griežtai reaguoti į visuomenės saugumo krizę – teisėtos valdžios institucijoms iškėlė reikalavimą imtis reformų ir kreipėsi dėl paramos į tarptautinius subjektus. Pilietinės visuomenės iniciatyvos: parama žmogaus teisių gynėjams ir smurto aukoms, pilietiškumo propagavimas, skatinimas susitaikyti, gerbti teisinės valstybės principus ir migrantų teises, darbas mažinant narkotikų paklausą ir ekonominių iniciatyvų ir savisamdos rėmimas.

Tarpusavyje susijusios saugumo problemos (ypač neteisėta prekyba narkotikais) daro poveikį ir už regiono ribų.

Neteisėta prekyba narkotikais ir gaujų plitimas gali kelti didelę grėsmę ES, kuriai tenka 26 % visame pasaulyje suvartojamo kokaino. Didelė dalis Europai skirto kokaino toliau gabenama per Karibų regioną. Europos narkotikų ir narkomanijos stebėsenos centro (ENNSC) ir Europolo 2010 m. bendroje ataskaitoje „Kokainas: Europos Sąjungos perspektyva globaliame kontekste“ (*Cocaine: A European Union perspective in the global context*) akcentuota gerokai padidėjusi per Pietų ir Centrinę Ameriką vykdoma neteisėta prekyba Europai skirtu kokainu. Be to, kitoje ataskaitoje buvo nurodyta, kad Lotynų Amerikos narkotikų karteliai nuolat vykdo veiklą keliose ES šalyse (visų pirma Italijoje, Nyderlanduose ir Ispanijoje)⁹. Pastangas stabilizuoti padėtį už ES ribų apsunkina neteisėtos prekybos tinklai, ypač Gvinėjos įlankoje.

III. ES atsakas

ES susiduria su šia problema kaip ilgalaikę abiejų subregionų vystymosi partnerė. ES remia **Centrinės Amerikos saugumo strategiją** (ESCA), kuri buvo priimta 2011 m. Gvatemaloje vykusioje konferencijoje ir kuri koordinuojama pagal Centrinės Amerikos integracijos sistemą (CAIS) ir **Karibų regiono saugumo strategiją**, kurią 2013 m. vasario mėn. priėmė Karibų bendrijos (CARICOM) valstybių vadovai.

ES parama leis tinkamai išnaudoti naujus ir esamus susitarimus, ypač ES ir Karibų regiono bendrą strategiją, ES ir Centrinės Amerikos asociacijos susitarimą. Bus remiamasi ilga bendradarbiavimo su šiuo regionu patirtimi ir bus siekiama veiksmingai naudotis esamomis bendradarbiavimo priemonėmis. Taip pat šiuo tikslu bus plėtojami įvairių sektorių dialogai ir bendradarbiavimo mechanizmai, pvz., regioniniai dialogai narkotikų, migracijos ir lyčių aspekto klausimais ir nacionalinio lygmens dvišaliai dialogai narkotikų ir saugumo klausimais.

⁹ Europol, Impact of Mexican OCGs on the OC situation in Europe, Scan Policy Brief — Threat Notice 012-2013.

ES atsakas rodo, kad toliau nerimaujama dėl pavojų, kuriuos kelia organizuotas nusikalstamumas ir valstybių nefunkcionavimas, kaip jau buvo pripažinta **2003 m. ES saugumo strategijoje**¹⁰. Šis atsakas atitinka 2013 m. parengtą **ES visapusišką požiūrį į išorės konfliktus ir krizes**¹¹. ES požiūris taip pat grindžiamas kitais ES politikos dokumentais:

- vidaus saugumo strategija, kurioje nagrinėjami tarptautinio nusikaltėlių tinklo, pinigų plovimo, korupcijos ir neteisėtos prekybos klausimai (COM/2010/673);
- Pokyčių darbotvarkė, kurioje pripažįstamas saugumo ir vystymosi, demokratijos, žmogaus teisių ir teisinės valstybės ryšys (COM/2011/637 galutinis);
- komunikatas „Žmogaus teisės ir demokratija – svarbiausias ES išorės veiksmų elementas. Veiksmingesnio požiūrio formavimas“ (COM(2011) 0886);
- kovos su narkotikais strategija (2013–2020 m.), kurioje daugiausiai dėmesio skiriama suderintam ir faktiniais duomenimis grindžiamam požiūriui į kovos su narkotikais politiką (2012/C 402/01).
- komunikatas „Demokratijos ir tvaraus vystymosi ištakos. ES bendradarbiavimas su pilietinės visuomenės organizacijomis išorės santykių srityje“ (COM(2012) 492 final);
- strategija dėl kovos su šaulių ir lengvųjų ginklų (ŠLG) ir šaudmenų neteisėtu kaupimu ir platinimu, kurioje Lotynų Amerika išskiriama kaip regionas, kuris susiduria su ŠLG platinimo ir perteklinio kaupimo problema (5319/06);
- ES išorės aspekto stiprinimo kovos su prekyba žmonėmis srityje veiksmų planas (2009/11/19, 11450/5/09 REV 5);
- komunikatas „Kova su korupcija ES“ (COM(2011) 308 final), kuriame pabrėžiama būtinybė didinti šalių partnerių gebėjimus kovoti su korupcija;
- Europos Parlamento tyrimas „ES požiūrio į saugumo sektoriaus reformą vertinimas“ (*Assessing the EU's approach to security sector reform*), šis žmogaus teisėmis grindžiamas integruotas požiūris leidžia sustiprinti saugumo sektoriaus veiksmingumą ir atskaitomybę (PE 433.837).

ES taip pat atsižvelgia į kompetentingų daugiašalių institucijų parengtus tyrimus ir rekomendacijas, visų pirma JTVP ataskaitas: apie piliečių saugumą Lotynų Amerikoje (2013 m.) ir Karibų regione (2012 m.), ir AVO ataskaitas: apie narkotikų problemą Amerikos žemynuose (2013 m.) ir visuomenės saugumą Amerikos žemynuose (2008 m.).

Pagal strategiją Centrinėje Amerikoje ir Karibų regione bus siekiama toliau nurodytų tikslų.

I tikslas: toliau plėtoti bendrą visuomenės saugumo darbotvarkę regione

Pagrindinė priemonė šiam tikslui pasiekti bus intensyvesnis **politinis dialogas**. Europos Sąjunga, remdamasi regioninėmis Centrinės Amerikos ir Karibų regiono strategijomis, dirbs

10 2003 m. ES saugumo strategija, kurią 2008 m. Europos Vadovų Taryba atnaujino ir dar kartą patvirtino.

11 2013 m. gruodžio 11 d. bendras Komisijos ir vyriausiojo įgaliotinio ir pirmininko pavaduotojo komunikatas Europos Parlamentui ir Tarybai „ES visapusiškas požiūris į išorės konfliktus ir krizes“ (JOIN(2013) 30 final).

nacionaliniu ir regioniniu lygmeniu kartu su vyriausybėmis partnerėmis siekdama parengti bendrą politinę ir operatyvinę darbotvarkę. Tai turėtų užtikrinti skaidrumą ir duoti tolesnes gaires, kurių reikia visiems abiejų pusių suinteresuotiesiems subjektams.

Per nusistovėjusius kanalus vyriausioji įgaliotinė ir Komisija užtikrins, kad ES ir valstybės narės turėtų tinkamų galimybių keistis reikiama informacija ir taip būtų didinama jų vykdomos veiklos sąveika ir nuoseklumas.

I.1 Bendradarbiavimo strategija, pagrįsta pagrindiniais saugumo iššūkiais nacionaliniu lygmeniu

ES delegacija ir ES valstybių narių ambasados priimančioje šalyje glaudžiai bendradarbiaus analizuodamos visuomenės saugumo padėtį. Šiuo atžvilgiu bus ypač naudinga konfliktų analizė ir gebėjimas pasiūlyti tarpininkavimo paslaugas ar jas paremti įsisenėjusiems konfliktams spręsti.

I.2 Regioniniai dialogai su Centrine Amerika ir Karibų regionu

ES ir Centrinė Amerika

Didelis laimėjimas buvo 2011 m. Centrinės Amerikos valstybių priimta nauja Centrinės Amerikos regioninio saugumo strategija (ESCA). CAIS šalių drauge pradėtas darbas sprendžiant su nacionaliniu suverenitetu glaudžiai susijusį klausimą buvo svarbus etapas vykdant regioninės integracijos procesą ir ieškant tarptautinio bendradarbiavimo galimybių. Laikinais įsigaliojęs ES ir Centrinės Amerikos asociacijos susitarimas, netrukus įsigaliosiantis Politinio dialogo ir bendradarbiavimo susitarimas ir ESCA suteiks naujų galimybių ES ir Centrinei Amerikai plėtoti glaudesnę politinį dialogą visuomenės saugumo klausimais.

CAIS generaliniam sekretoriui teks svarbiausias vaidmuo – palaikyti ryšius koordinuojant šį klausimą, iš dalies veiklą vykdant ESCA draugų grupėje.

Palaikant ryšius su Centrinės Amerikos regioninėmis valdžios institucijomis galėtų būti nagrinėjami tokie klausimai:

- naujausios regioninio saugumo srities tendencijos ir pokyčiai, atsižvelgiant į geriausią praktiką ir įgytą patirtį;
- visuomenės saugumo politika ir teisės aktai, susiję su kova su nusikalstamumu ir nebaudžiamumu, įtraukios nusikalstamumo prevencijos ir reabilitacijos propagavimas, pagalba aukoms ir susitaikymas;

- visuomenės saugumo institucinė aplinka, poreikis didinti pajėgumus ir numatytos visapusiškos teisingumo ir saugumo sektoriaus (policijos, įkalinimo įstaigų sistemos, teisminių institucijų) reformos;
- tarptautinis ir regioninis Centrinės Amerikos šalių bendradarbiavimas ir galimybės, iššūkiai ir sunkumai, susiję su Centrinės Amerikos saugumo strategijos įgyvendinimu; šiuo atveju bendradarbiavimo kliūtis, pvz., neišspręstus sienų klausimus, reikėtų vertinti platesniame kontekste;
- papildoma ES bendradarbiavimo nauda ir poveikis, ateities poreikiai ir, reikiamais atvejais, bendradarbiavimo kryptys.

ES ir Karibų regiono bendra strategija

2012 m. lapkričio mėn. Europos Sąjunga ir Afrikos, Karibų ir Ramiojo vandenyno (AKR) valstybių grupės forumas (CARIFORUM) priėmė bendrą Europos Sąjungos ir Karibų regiono partnerystės strategiją, kuria siekiama sukurti glaudesnę ES ir Karibų regiono partnerystę. Siekiama, kad partnerystė neapsiribotų tradiciniais paramos teikėjo ir gavėjo santykiais ir taip būtų sukurta abipusių interesų bazė, aprėpianti politinę dimensiją ir tradicinius probleminius vystomojo bendradarbiavimo ir prekybos santykių aspektus. Nusikalstamumas ir saugumas kartu įtraukti į vieną iš penkių partnerystės prioritetinių sričių.

Tokiomis aplinkybėmis ir remdamasi AKR ir ES partnerystės susitarimo 8 straipsniu, ES nuolat vykdo politinį dialogą su CARIFORUM, visapusiškai atsižvelgdama į paties regiono saugumo strategijos, kurią 2013 m. vasario mėn. patvirtino CARIFORUM valstybių vadovai, nuostatas.

Šiuo atveju svarbiausias vaidmuo tenka Karibų regiono kovos su nusikalstamumu ir saugumo įgyvendinimo agentūrai (IMPACS), regioninei saugumo sistemai (RSS), Karibų regiono finansinių veiksmų darbo grupei (CFATF) ir Karibų muitinės teisės aktų vykdymo tarybai (CCLEC). Iš 10-ojo Europos plėtros fondo ES yra suteikusi finansavimą daugeliui šių agentūrų.

Su CAIS ir CARICOM nariais bus susitarta dėl tinkamų mechanizmų, kurie leis susieti minėtus du regioninius dialogus. Galima naudinga priemonė – esamas CAIS ir CARIFORUM bendradarbiavimo mechanizmas.

I.3 ES ir CELAC dialogas

Esamas ES ir CELAC veiksmų planas yra svarbiausias dviejų regionų bendradarbiavimo ramstis. Jis aprėpia kai kuriuos svarbius su saugumu susijusius klausimus (ypač narkotikų ir migracijos), tačiau visuomenės saugumas nėra įtrauktas kaip atskiras klausimas.

Į ES ir CELAC veiksmų planą galėtų būti įtrauktas skyrius apie visuomenės saugumą, kuriame galėtų būti išdėstyta abiem regionams bendra svarbiausių iššūkių samprata, įvardyti bendri principai dėl bendrų veiksmų vykdymo ir nustatyti svarbiausi dviejų regionų darbo programos orientyrai, susiję su dialogu ir bendradarbiavimo veikla.

Plėtojant dvišalius politinius dialogus (su suinteresuotais CELAC nariais) taip pat galėtų būti aptarti su šia strategija susiję saugumo klausimai.

Prireikus esamų sektorių dialogų (su Bolivija, Čile, Kolumbija, Ekvadoru, Peru, Venesuela ir Meksika – dėl prekursorių, su Meksika – dėl saugumo ir su Brazilija – dėl narkotikų) rezultatai bus panaudoti plėtojant į šią strategiją įtrauktas iniciatyvas.

I.4 Koordinavimo su kitais susijusiais veikėjais stiprinimas

ES siekia regione intensyvuoti diskusijas saugumo klausimais su susijusiomis daugiašalėmis ir tarptautinėmis organizacijomis, turinčiomis didelės kompetencijos, pvz., su AVO, Amerikos valstybių plėtros banku (IADB), Pasaulio banku, JT organais (Jungtinių Tautų plėtros programa ir Jungtinių Tautų Narkotikų kontrolės ir nusikalstamumo prevencijos biuru (UNODC)), Sandrauga ir SEGIB)¹². ES taip pat ragins vykdyti diskusijas su susijusiomis tarptautinėmis ir regioninėmis pilietinės visuomenės organizacijomis (pvz., universitetais, nepriklausomais moksliniais institutais ir observatorijomis). EULAC fondas irgi galėtų atlikti svarbų vaidmenį geriau išaiškinant problemą.

Be to, ES sieks intensyviau palaikyti ryšius su JAV ir Kanada saugumo padėties Centrinėje Amerikoje ir Karibų regione klausimais, nes tiek JAV, tiek Kanadai tenka svarbus vaidmuo sprendžiant šią problemą¹³. Abi šalys neseniai pradėjo vadovautis visapusišku požiūriu, kuris atitinka ES požiūrį ir pagal kurį turėtų būti didinami institucijų pajėgumai, vykdoma smurto prevencija ir mažinama narkotikų paklausa.

II tikslas: didinti vyriausybės galimybę teikti kokybiškas viešąsias paslaugas

II a. Parama teisėkūros ir reglamentavimo reformoms siekiant padidinti atskaitomybę

Buvo pasiekta pažangos tobulinant teisėkūros ir valdymo mechanizmus, kuriais grindžiami valstybių pajėgumai teikti su visuomenės saugumu susijusias paslaugas. Tačiau šie pajėgumai

¹² Iberijos ir Amerikos generalinis sekretoriatas.

¹³ Kanados atveju ypatingas dėmesys skiriamas Karibų regionui.

toliau išlieka riboti ir yra akivaizdu, kad ES valstybių narių agentūros ir regiono institucijos galėtų bendradarbiauti glaudžiau. Galimos bendradarbiavimo sritys: **teisingumo ir saugumo sektoriaus reforma, teisėkūros, reglamentavimo ir politikos reformos siekiant stiprinti žmogaus teisių apsaugą, neteisėta prekyba, pinigų plovimas, kova su korupcija ir nebaudžiamumu.**

Turėtų būti intensyvinamas bendradarbiavimas, grindžiamas veikla, kuri vykdoma pagal Lotynų Amerikos ir Europos Sąjungos bendradarbiavimo kovojant su narkotikais programą (COPOLAD) ir Kokaino maršruto programą¹⁴ tokiose srityse, kaip antai narkotikų politika, prekursorių neteisėto panaudojimo prevencija, pinigų plovimas ir visuomenės sveikata. Bendradarbiaujant regiono institucijos, kaip antai **Amerikos šalių piktnaudžiavimo narkotikais kontrolės komisija (CICAD), Amerikos žemynų policijos bendruomenė (AMERIPOL), Karibų regiono kovos su nusikalstamumu ir saugumo įgyvendinimo agentūra (IMPACS),** ir įstaigos, kaip antai **Europolas, Interpolas, EMCDDA ir Jūrų analizės ir operacijų centras kovai su prekyba narkotikais (MAOC-N)** galėtų keistis duomenimis ir operatyvine informacija. Bendradarbiaujant būtų atsižvelgta į agentūrų ir susijusių šalių pajėgumus, prioritetus ir teisiškai suteiktus įgaliojimus ir būtų siekiama tobulinti regioninių tinklų darbinis mechanizmus.

Taip pat reikėtų propaguoti kitus elementus, pvz., teisėkūros ir reglamentavimo sistemą vaikų, moterų ir kitų pažeidžiamų grupių asmenų (nes jie dažnai labiausiai nukenčia nuo smurto ir nesaugumo) apsaugos srityje, su saugumu susijusių išlaidų skaidrumą ir parlamentų vykdomos demokratinės priežiūros stiprinimą (pasinaudojant ombudsmenų ir audito institucijų pagalba). Galėtų būti apsvarstyta galimybė imtis konkrečių veiksmų bendradarbiaujant su vietos organizacijomis ir siekiant padėti formuluoti aktualią politiką, atsižvelgiant į susijusias priemones, pvz., JT Saugumo Tarybos rezoliuciją 1325 dėl moterų, taikos ir saugumo.

II b. Teisėsaugos, teisminių ir įkalinimo įstaigų pajėgumų didinimas

Centrinei Amerikai, Karibų regionui ir ES bendradarbiaujant turėtų būtų skatinama visapusiška ir **suderinta teisingumo ir saugumo sektorių institucijų reforma** (įskaitant įkalinimo įstaigų sektorių ir politiką, pagal kurią propaguojama reabilitacija ir įkalinimo alternatyvos). Kartu turėtų būti remiama kovos su neteisėta prekyba, pinigų plovimu, korupcija ir nebaudžiamumu politika. Taip pat būtų galima remti politiką, kuria siekiama užtikrinti privačių apsaugos bendrovių reguliavimą ir priežiūrą, ir padėti keistis gerąja patirtimi, susijusia su įprastinės ginkluotės perdavimo kontrole¹⁵.

¹⁴ Šiuo tikslu vykdomi tokie projektai, kaip antai PRELAC (dėl cheminių prekursorių) ir GAFISUD (dėl pinigų plovimo).

¹⁵ Pagal Sutartį dėl prekybos ginklais.

Be to, atsižvelgiant į komunikatą dėl teisėsaugos pareigūnų mokymo sistemos¹⁶, taip pat galėtų būti nuosekliau ir veiksmingiau remiamos regiono pastangos padidinti teisėsaugos institucijų pajėgumus – galėtų būti rengiami mokymai, dalijamasi žiniomis ir gerąja patirtimi (šioje veikloje galėtų dalyvauti Europolas ir CEPOL). Geras būsimo bendradarbiavimo regione pavyzdys taip pat galėtų būti poriniai projektai, kurie šiuo metu vykdomi Europos Sąjungoje.

Parama plėtojant nacionalinius ir regioninius pajėgumus rinkti ir analizuoti **statistinius duomenis** apie nusikalstamumą ir stebėti nusikalstamumo tendencijas taip pat turėtų paskatinti priimamus sprendimus labiau grįsti įrodymais ir daugiau plėtoti tarptautinį bendradarbiavimą regione.

II c. Vyriausybių pastangų rėmimas suteikiant daugiau galių bendruomenėms

Bendradarbiavimas vyksta kartu su vyriausybėmis ir bendruomenėmis, kurioms jos dirba, siekiant skatinti socioekonominę plėtrą ir mažinti smurto atvejus. Centrinėje Amerikoje ir Karibų regione ypatingas dėmesys skiriamas tam, kad būtų propaguojami taikūs konfliktų sprendimo metodai visuomenėje ir būtų sudaromos galimybės visų grupių gyventojams.

Atlikus išsamesnę analizę bendradarbiavimas galėtų vykti šiose srityse: ekonomikos augimo skatinimas; profesinio mokymo ir verslumo kaip priemonės, kuri leidžia žmonėms įsidarbinti ir suteikia alternatyvų nusikalstamumui, propagavimas; parama nuo smurto nukentėjusiems asmenims (įskaitant humanitarinės pagalbos teikimą tinkamais atvejais); susitaikymo, reabilitacijos ir reintegracijos projektai; alternatyvų įkalinimui už smulkesnius nusikaltimus kūrimas; pažeidžiamų visuomenės grupių apsauga; pilietinės visuomenės vykdomos priežiūros mechanizmų stiprinimas ir parama iniciatyvoms, kuriomis skatinama tarpininkauti, palaikyti taiką ir mažinti narkotikų paklausą.

Siekiant II tikslo pirmiausia ES ir valstybės narės įvertins padėtį – nustatys regione visą savo vykdomą veiklą, kuri yra aktuali visuomenės saugumo požiūriu. Toks vertinimas padės dalytis patirtimi, suteiks informacijos apie galimą sąveiką ir tolesnio bendradarbiavimo sritis ir leis išvengti veiklos dubliavimo. Jis turėtų būti reguliariai atnaujinamas, pateikiamas priimančiosioms šalims ir kitiems paramos teikėjams, vėliau jis bus įtrauktas į bendrą programą. Ateityje ES ir valstybių narių darbas šioje srityje bus atliekamas vadovaujantis šia strategija.

Plėtodama veiklą teisinės valstybės, teisingumo ir saugumo sektorių reformų srityje ES taip pat naudosis patirtimi, įgyta vykdant civilines ES misijas kituose pasaulio regionuose. Planuojant ir vertinant į šią strategiją įtrauką veiklą galėtų būti naudojamosi šių misijų

¹⁶ Europos teisėsaugos pareigūnų mokymo sistema, COM(2013) 172 final.

planavimu ir vykdymu užsiimančių EIVT skyrių patirtimi, taip pat prireikus ir karine patirtimi; taip būtų remiamas politinis dialogas ir bendradarbiavimas regione.

Gavus prašymą galėtų būti paremtos įvairių regiono subjektų pastangos tęsti tarpininkavimo veiklą ir ją vykdyti ateityje tiek vienos valstybės lygmeniu, tiek ir kelių valstybių lygmeniu.

III tikslas: skatinti regioninį ir tarptautinį operatyvini bendradarbiavimą ir taip kovoti su nesaugumu Centrinėje Amerikoje ir Karibų regione

ES skatins regionines institucijas ir tarptautinius veikėjus palaikyti ryšius ir bendradarbiauti, ypač atsižvelgiant į organizuoto nusikalstamumo transregionius aspektus. Regiono šalys susiduria su panašiomis problemomis ir iš esmės turi panašias institucijas, keisdamosi informacija jos stiprina savo bendrus pajėgumus.

Tokia veikla galėtų būti vykdoma per specializuotų agentūrų mainų programas arba remiant kruopščiai atrinktus tikslinius veiksmus, kuriais siekiama plėtoti transregioninį bendradarbiavimą. Šiuo atveju būtų naudinga, jeigu tokios organizacijos kaip **Europol**, **Eurojustas** ir **FRONTEX** pagal savo kompetenciją intensyviau dalyvautų šioje veikloje ir daugiau bendradarbiautų su regioninėmis organizacijomis arba plėtojant regionines iniciatyvas.

Ypatingą dėmesį reikėtų skirti tam, kaip geriau susieti regione esančius valstybių narių (pvz., ryšių palaikymo pareigūnai) ir ES agentūrų išteklius. Tai galėtų būti daroma gerinant teisėsaugos ir teisminį bendradarbiavimą ir intensyvinant regioninių tinklų (kaip antai regiono **Kovos su organizuotu nusikalstamumu srities prokurorų tinklo (REFCO)**, **Iberijos ir Amerikos tarptautinio teisinio bendradarbiavimo tinklo (IberRed)**, **Iberijos ir Amerikos šalių teisingumo ministrų konferencijos (COMJIB)**) ir Europos tinklų bendradarbiavimą.

Vadovaujantis 2013 m. vasario mėn. bendru komunikatu „ES kibernetinio saugumo strategija“ (JOIN(2013)1 final) pagal strategiją su susijusiais tarptautiniais partneriais bus plėtojamas dialogas siekiant užtikrinti veiksmingus gynybos pajėgumus, nustatyti bendradarbiavimo sritis ir išvengti veiklos dubliavimo kibernetinio saugumo ir kovos su elektroniniais nusikaltimais srityje.

Plėtoti regioninius tinklus galėtų padėti ir kita bendra veikla, pvz., parama koordinavimo mechanizmams kurti, kad būtų galima reaguoti į sudėtingas daugialypes krizes, ir pagalba kuriant veiksmingesnius **reagavimo į krizes ir ankstyvojo perspėjimo pajėgumus**.

Išvados

Dėl nesaugumo pablogėja milijonų Centrinės Amerikos ir Karibų regiono gyventojų kasdienis gyvenimas ir regione daromas neigiamas poveikis žmogaus teisėms, teisinei

valstybei ir ekonominiam vystymuisi. Jis labai trukdo regioniniam stabilumui ir bendradarbiavimui.

Regiono vyriausybės imasi veiksmų šiam iššūkiui įveikti, tą patį turėtų daryti ir Europa. Kyla pavojus jos ilgalaikiai partnerystei ir ekonominiams bei saugumo interesams. ES siūlo plėtoti dialogą ir praktinį bendradarbiavimą, nes žino, kad šis procesas yra abipusis – ji gali ne tik būti naudinga savo partnerėms, bet ir pati iš jų įgyti naujos patirties. Šia strategija ES siekia skaidriai ir visapusiškai bendradarbiauti su savo partneriais Centrinėje Amerikoje ir Karibų regione.

Su šalimis partnerėmis saugumo srityje bendradarbiausime vadovaudamiesi šia strategija. Darbas su partneriais subregioniniu ir nacionaliniu lygmeniu turėtų prasidėti kuo greičiau, o kitas ES ir CELAC aukščiausiojo lygio susitikimas (turintis įvykti 2015 m.) galėtų būti tinkama proga politiškai įvertinti visam žemynui skirtą strategiją ir bendrus sprendimus.